

Sisäministeriölle

28.11.2014

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ UUDEKSI RAHANKERÄYSLAIKSI SM025:00/2014

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry. kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää kunnioittaen seuraavaa. Pidämme esitystä uudeksi rahankeräyslaiksi pääasiassa positiivisena ja oikean suuntaisena. Uusi laki uudistaa keräystapoja ja edesauttaa vapaan kansalaistoiminnan rahoittamista sekä antaa tilaa innovaatioille hankkeiden rahoituksessa. Lain tulee lisätä yksittäisten kansalaisten osallistumista yleishyödylliseen toimintaan ja samalla kansalaisten halukkuutta lahjoittaa rahaa näihin toimintoihin.

Lakiesitykseen on kuitenkin jäänyt muutamia kansalaistoiminnalle vieraita seikkoja, joihin haluamme kiinnittää huomiota. Lisäksi toteamme, että lakiesityksen vaikuttavuusarvioinnin olisi tullut olla huomattavasti perusteellisempi ja laajempi. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta arvioi kansainvälisiin esimerkkeihin nojaten, että erityisesti pidemmällä aikavälillä vapaampi rahankeräyslaki tulee kasvattamaan lahjoituksia yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

3§ Keräystarkoitus

Maininta ”hyvän tavan vastaisuudesta” ei vastaa nykypäivää. Moniarvoisessa yhteiskunnassa ei voida rajoittaa kansalaistoimintaa näin epämääräisellä ja tulkitsijansa arvopohjasta kumpuavalla käsitteellä. Monet nykyisin itsestään selvinä pidetyt oikeudet ovat aikanaan herättäneet vastustusta ”hyvän tavan vastaisina” ja ovat siten olleet kiellettyjä. Vastaava on mahdollista tulevaisuudessakin. Muun muassa hallituksen esityksessä uudeksi säätiölaiksi on luovuttu ”hyvän tavan vaatimuksesta”, koska sen määrittely on käytännössä mahdotonta.

Vapaan kansalaistoiminnan piirissä osataan tunnistaa yhteiskunnallisia epäkohtia ja nostaa niitä keskusteluun usein jo paljon aiemmin kuin julkisessa tarkastelussa. Tämän vuoksi kansalaistoiminnan rajoittamisessa täytyy olla erityisen pidättyväinen ja käyttää vain yksiselitteisiä rajoitteita. Lainvastaiset tarkoitukset, kuten syrjivät ja kansanryhmää vastaan kiihottaminen, ovat joka tapauksessa kiellettyjä.

Esitämme muotoiluksi seuraavaa:

3§ Keräystarkoitus

Rahankeräystä ei saa toimeenpanna yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavan tai lainvastaisen toiminnan rahoittamiseksi.

5§ Rahankeräyksen toimeenpano-oikeus

Valtiolle, kunnille ja seurakunnille ei tulisi antaa keräysoikeutta, sillä niillä on jo verotusoikeus. Rahankeräysoikeus voisi sekoittaa tähän erityisesti kunta- ja seurakuntapuolella ja johtaa epätoivottuihin ilmiöihin esimerkiksi kunnallisen demokratian osalta. Lakiesitys mahdollistaa esimerkiksi kunnan järjestämän rahankeräyksen varojen hankkimiseksi kunnan yleisten kulujen maksamiseksi ilman erityistä keräyskohdetta. Tässä sekoittuvat kansalaistoiminnan ja julkisen vallan roolit, tehtävät ja velvoitteet tavalla, jota ei voida pitää millään tapaa tyydyttävänä. Valtiollisten ja kunnallisten kulttuuri-, sosiaali-, ja tiedelaitosten rahanke-

räykset voidaan hoitaa tukiyhdistysten ja/tai -säätiöiden kautta, kuten nykyäänkin toimitaan.

Esitämme muotoiluksi seuraavaa:

5§ Rabankeräyksen toimeenpano-oikeus

Rabankeräyksen saa toimeenpanna:

- 1) Suomessa rekisteröity yhteisö tai säätiö;*
- 2) Suomessa toimiva rekisteröimätön yhteisö varojen bankkimiseksi taloudellisissa vaikeuksissa olevan yksittäisen henkilön tai perheen auttamiseksi;*
- 3) Suomessa toimiva rekisteröimätön yhteisö, jos rekisteröimättömyys johtuu siitä, että yhteisön asemasta on säädetty Suomen lainsäädännössä.*

11§ Rahankeräystilitys

Pykälän 4 momentti asettaa säätiöt erilaiseen asemaan kuin muut yhteisöt, koska kaikilla säätiöillä niiden koosta riippumatta tulee olla tilintarkastaja. Rahankeräystilitysten tarkastaminen ei kuulu normaalien tilintarkastussopimusten piiriin, joten tarkastuksista tulee lisäkustannuksia. Näin säätiöiden toimeenpanemien pienten keräysten tuotto saattaa mennä kokonaan tilintarkastajan palkkioon. Saman kokoisen yhdistyksen tekevä vastaava keräys taas jää tarkastamatta.

Ensisijaisesti momentti tulisi poistaa kokonaan. Toissijaisesti tulisi asettaa raja, esimerkiksi 25 000 euroa vuodessa ylittäneelle keräykselle, jonka jälkeen tarkastus tulisi tehdä.

Lisäksi 4 momentissa esitetään, että *"tilintarkastajan lausunnossa on todettava, onko rabankeräys toimeenpantu ja saadut varat käytetty rabankeräyslupan ehtojen mukaisesti"*. Tarkastuksen kohteena tulisi olla rahankeräyksen toimeenpanon sijasta rahankeräystilitys. Rahankeräystilityksen voi tarkastaa tilintarkastuksen luonteisilla toimenpiteillä, kuten täsmäyttämällä tilityksessä esitetyt tuotot ja kulut kirjanpitoon. Toimeenpanon tarkastus ei lähtökohtaisesti ole sellainen alue, jolla tilintarkastajalla olisi erityisosaamista. Ylipäätään kun rahankeräyksen toimeenpanoa tarkastetaan jälkikäteen, on toimeenpanon todentaminen hankalaa.

Laissa olisi perusteltua käyttää *"tilintarkastajan lausunnon"* sijaan ilmaisua *"tilintarkastajan raportti"*, sillä se on yleisilmaisua, joka ei esimerkiksi rajaa sovellettavaa standardia. Muun muassa laissa raha-automaattivastuksista (lainmuutos 24.5.2013/366, 18.3 §) käytetään ilmaisua *"tilintarkastajan raportti"*.

Esitämme ensisijaisesti koko neljännen momentin poistamista:

11§ Rabankeräystilitys

Rabankeräyksen toimeenpanijan on tehtävä keräyksestä rabankeräystilitys. Rabankeräystilitys on toimitettava maistraatille, jonka on tarkastettava ja hyväksyttävä tilitys. Tilitysvelvollisuus ei koske 6 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja rabankeräyksiä. Rabankeräystilitys on toimitettava vuoden kuluttua rabankeräyksen toimeenpanon aloittamisesta ja tämän jälkeen jatkuvissa keräyksissä vuosittain. Tilitys 6 §:n 5 momentissa tarkoitettua rabankeräyksestä on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa momentissa tarkoitetun kampanja-ajan päättymisestä.

Maistraatti voi määrätä rabankeräyksen toimeenpanijan tekemään uuden tilityksen, jos tehty tilitys on puutteellinen, tai määrätä tehdyn tilityksen täydennettäväksi tai oikaistavaksi, jos siinä ilmenee kirjoitus- tai laskuvirheitä taikka muita näihin verrattavia vähäisiä puutteita tai virbeellisyyksiä.

Jos rahankeräyksen toimeenpanija on sellainen oikeushenkilö, jolla on tilintarkastaja, tulee tilitykseen liittää tilintarkastajan lausunto. Tilintarkastajan lausunnossa on todettava, onko rahankeräys toimeenpanttu ja saadut varat käytetty rahankeräysluvan ehtojen mukaisesti.

Tai toissijaisesti:

11§ Rabankeräystilitys

Rahankeräyksen toimeenpanijan on tehtävä keräyksestä rahankeräystilitys. Rabankeräystilitys on toimitettava maistraatille, jonka on tarkastettava ja hyväksyttävä tilitys. Tilitysvastavuus ei koske 6 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuja rahankeräyksiä. Rabankeräystilitys on toimitettava vuoden kuluttua rahankeräyksen toimeenpanon aloittamisesta ja tämän jälkeen jatkuvissa keräyksissä vuosittain. Tilitys 6 §:n 5 momentissa tarkoitetusta rahankeräyksestä on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa momentissa tarkoitetun kampanja-ajan päättymisestä.

Maistraatti voi määrätä rahankeräyksen toimeenpanijan tekemään uuden tilityksen, jos tehty tilitys on puutteellinen, tai määrätä tehdyn tilityksen täydennettäväksi tai oikaistavaksi, jos siinä ilmenee kirjoitus- tai laskuvirheitä taikka muita näihin verrattavia vähäisiä puutteita tai virheellisyyksiä.

Jos rahankeräyksen toimeenpanija on sellainen oikeushenkilö, jolla on tilintarkastaja, tulee tilitykseen liittää tilintarkastajan raportti rahankeräystilityksestä, mikäli toimeenpantujen rahankeräysten tilitetty tuotto ylittää 10000 euroa toimeenpanijan tilivuoden aikana.

17§ Itsesääntely

Lakiesityksen ehkä ongelmallisina kohtia liittyy pakolliseen itsesääntelyyn. Itsesääntely on lähtökohtaisesti vapaaehtoista, joten sitä ei voi määrätä pakolliseksi. On itsesääntelyelinten oma asia tuoda sääntelynsä niin houkuttelevaksi, että keräysten toimeenpanijat haluavat sitoutua sääntelyyn luotettavuutensa merkiksi. Lakiesityksessä lienee haettu mallia pörssiyhtiöiden *corporate governance* säännöistä, jotka ovat niille pakollisia. Analogia ei toimi vapaan kansalaistoiminnan piirissä. Vaikka tarkoituksena lienee luottamuksen lisääminen rahankeräyksiin, vaikutus saattaa olla jopa päinvastainen.

Lakiesitys mahdollistaa sen, että toimeenpanija voi ilmoittaa noudattavansa jonkin itsesääntelyelimen suosituksia, mutta elimellä itsellään ei ole mahdollisuutta valvoa, kuka ja miten suosituksia noudatetaan. Jos taas asiassa edetään vapaaehtoisuuden pohjalta, syntyy aitoja luottamukseen ja kentän sisäiseen valvontaan perustuvia ”sertifiointeja” luotettaville toimijoille ja samalla voidaan helpommin estää epäluotettavien toimijoiden toimiminen asiansa kunnolla hoitavien siivellä.

Koska itsesääntelystä ei tule säätää lailla, esitämme koko 17§ poistamista lakiesityksestä.

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry. –
Delegationen för stiftelser och fonder rf.